

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsak četrtek.
Cena: Letno Din 52.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 8.—, inozemstvo
Din 64.—

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška c. 5

Telefon interurban 413

Cena inseratom: cela
stran Din 1400.—, pol stra-
ni Din 700.—, četrt strani
Din 350.—. Mali oglasi be-
seda Din 1.—, stalnim popust

Država nad vse!

Bolj kakor mi doma v lastni državi, čutijo naši bratje izven države, kako veliko napako delajo radičevci in pribečevci s svojo protidržavno politiko. Iz daljnih krajev, kjer koli prebivajo Jugoslavlani, prejemo sporočila, ki pozivajo vse državljane Jugoslavije k iztuzenju. Naj si podajo bratsko roko tudi Hrvatje in Srbi! Oni zunaj Jugoslavije bolj čutijo kot mi, da je v današnjih razmerah treba zaklicati:

Država nad vsel

Država nam je kakor dom. Kdor doma ne ceni, kdor mu jemlje ugled, kdor deluje zoper koristi svojega doma, ta dela — proti samemu sebi! Sam sebi zažiga streho nad glavo, sam sebi podira temelje svojega bivališča in reda, sam sebi uničuje delo svojega lastnega gospodarstva. Mi se zavedamo, da država ni le oblast, ki nas komandira, ni le eksekutor, ki davke pobira, država je naše skupno življenje in urejevanje tega življenja. Država smo mi — narod je, ki tvori temelj države. Procvit in napredek države je procvit in napredek naroda. Da vlada red in mir, da moreš nekje terjati svoje pravice in se braniti pred krivicami, zato je država tu. Red in mir pa mora biti — prvo, za to je potrebno danes ponovno poudariti: država nad vse!

Rovarji proti lastni državi.

Nič ni bilo čudno, ako smo svoj čas rovali proti Avstro-Ogrski. To ni bila naša lastna država. Slovenci in Slovani sploh v njej nismo imeli niti najpriprostejših naravnih in življenjskih pravic. Le spomnimo se nazaj, kak je bil boj za vsak posamezen slovenski napis, za vsako najmanjšo našo stvar! Zahtevali smo pravico, a dobili je nismo. Zato je bila krivica, ki jo je Avstrija delala, njen lasten grobokop! In na njenih razvalinah smo postavili lastno državo. Popreje smo bili hlapci pri graščakih, sedaj smo postali samostojni. Ni naša država, kakor je bila prejšnja, na zunaj bahatasta, a eno ima, kar prejšnja ni imela — naša je! In mi smo taki: ljubši nam je skromen dom, a lasten dom, kot hlapčevska služba na gradu. Zato moramo odločno obsoditi rovarje proti lastni državi, radičevce in pribečevce. Njihovo veleizdajalsko početje presega meje trezne

miselnosti in človek se ne more otrestiti sumnje, da delajo vse to v neki nezavesti. Če bi delali to po treznem prevdanku, tedaj bi zaslužili kaj hujšega kot je navadna obsodba javnosti.

Cilj rovarjev — razdelitev Slovenije.

Da radičevci in pribečevci niti od daleč ne mislijo na dobrobit Slovenije, je itak jasno. Nekaj časa, ko so pisarili o tem, da bi naša država bila razdeljena na dva dela, so videli na eni strani Srbijo, na drugi Hrvaško. Mi Slovenci smo bili tem ljudem — hribovski Hrvatje. Zdaj, ko dolžijo Srbe, da so oni za tako razdelitev, pa po svojih izjavah izdajajo namer, naj bo Slovenija razdeljena med razne države. Tako razumejo to njihovo gonjo tudi inozemski listi. Neki celovski listič »Freie Stimmen« piše v številki od 19. t. m. o tem. Ta listič deli Slovenijo, kakor da je kak Napoleon. S Koroškega smo dobili od dobrega prijatelja našega lista pismo, v katerem obsoja radičevsko gonjo, ki mora biti v kali zadušena, da se ne bodo sovražniki Slovencev veselili na kak bogat lov. Ob sklepu pisma pravi: »Jasno je eno: Jugoslavlani morejo biti samostojni in svobodni samo v svobodni jugoslovanski državi, če pa to razbijejo, pridejo v še hujšo sužnjost kot so bili pred desetimi leti.« — Nato opisuje, kako težko življenje imajo Slovenci na Koroškem, dasi je že malo bolje kot je bilo. Spominja pa se Slovencev pod Italijo, ki trpe, trpe tako, da obupu-

jejo, omagujejo, bežijo — z lastne zemlje, iz lastne hiše.

Ob desetletnici lastne države.

Res je še mlada naša država. Deset let je še, kar obstaja kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Deset let je še le tega, kar je šlo naše slovensko ime prvokrat, kar svet stoji, v naslovu samostojne države preko širne zemlje. In začeli so prihajati od vseh strani in so poizvedovali: kdo so ti Slovenci? Pa so opazili naše delo, našo kulturo, spoznali so našo narodno zavednost in našo vernost in najboljšo sodbo so govorili. In sedaj, ko voditelj Slovencev vodi tudi celotno državo, celotno kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, sedaj pišejo po širnem svetu o nas Slovencih, ki smo v državi eden najsolidnejših temeljev reda in miru. Ko bomo letos praznovali desetletnico ustanovitve lastne države, naj nas vse prevzame zavest, da smo bili ustanovitelji lastne države, da hočemo biti njeni graditelji in branitelji. Slovenski narod ljubi svojo domovino, svoje zorane njive, svoje cvetoče travnike, žlahtne gorice, temne gozdove in bele ceste po dolinah in cerkve na gričih in gorah, ljubi svoje hiše in koče, skrite v sadnem drevju, ljubi red in mir, ker ve, da je le v tem uspeh njegovih trudov, zato ljubi tudi svojo državo, ker ve, da mu bo le tu res ta dom ohranjen, ker ve, da le tu kljub začetnim težavam doseže svoje pravice in svojo svobodo. Zato med slovenskim narodom delo rovarjev proti državi ne najde tal in jih ne bo našlo nikdar! To jim bomo krepko povedali ob 10-letnici lastne države!

»Kmetijski list« in propadanje samostojne kmetijske stranke.

Naš list je svoje čitatelje obvestil iz poročil, ki jih je dobil od svojih prijateljev iz kmetijskih vrst, o naglem propadanju in razpadanju nekdanje samostojne kmetijske stranke. Mi smo ta dejstva ugotovili in tudi navedli razloge za ta dejstva. »Kmetiskemu listu« to ne ugaja, kot sploh ne ugaja zakrknjenemu grešniku, če mu kdo izpraša vest. Edini odgovor, ki ga glasilo nekdanjih samostojnežev daje na ugotovitev dejstev in resnic, je zabavljanje in psovanje.

Radičeva šola.

V tem se pozna Radičeva šola. Radičevska kmetiska — po hrvatsko seljačka — politika je vsa bila v zmerjanju in zabavljanju čez »pokvarjeno gospodo«. Radičevska gospoda ni imela niti kmetiskega programa, podrobno in dosledno izdelanega, kamoli dejanj za kmetisko ljudstvo. Sama fraza, sama beseda, samo zabavljanje čez gospodo, samo poveljanje seljaka, katero nič ne stane ter prizadene le nekoliko truda jeziku in grlu, samo prazne obljube: to je bila radičevska kmetiska politika.

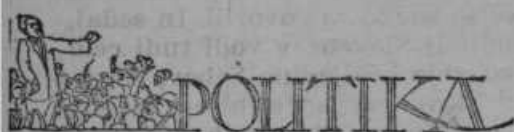
Nič dela, nič organizacije za kmeta: ne gospodarske ne izobraževalne organizacije.

Po tem vzoru si je »Kmetijski list« zamislil svoj »kmetijski program«, ki ga hoče ugotoviti »enkrat za vselej«. Mi pa smo ugotovili ne »enkrat za vselej«, marveč bomo to zopet povedali, naj bode to »Kmetiskemu listu« prav ali neprav, da se samostojna kmetijska stranka nikdar ni ravnala po pravem kmetiskem programu. Ta stranka ni nastala iz potreb slovenskega kmeta, marveč iz potreb slovenskega gosposkega liberalizma, ki je samostojno kmetijsko stranko ustanovil kot svojo liberalno podružnico na deželi. Kako je ta »kmetiska« stranka po svojem bistvu nekmetiska, dokazuje dejstvo, da je prvi voditelj te stranke gospod Iv. Pucelj prišel iz vrst slovenskih gosposkih liberalcev, sedanji duševni vodja stranke gospod Albin Prepeluh pa je prišel iz vrst socialistov. Ta dva gospoda sta sedaj vrhovna tolmača — kmetijskih načel in glavna branitelja kmeta zoper »pokvarjeno« gospodo.

»Kmetijski list« potrjuje propad svoje stranke.

Kako globoko je padla nekdanja samostojna kmetijska stranka in kako že tiči na dnu prepada, dokazuje takozvani »Kmetijski list« z načinom, kako odgovarja na naše ugotovitve dejstev in dejanskega stanja. Zvest radičevski metodi kar siplje iz svojih ust zabavljivke in psovke kakor te-le: bedak, ščeneta, zastareli sleparski klerikalci, pokvarjena mazi-ljena in nemaziljena gospoda, svinjarija, klerikalni petelinček, farji, klerikalni pokvarjenci, švindlerji itd. Ta šopek duhtečih rož smo zbrali le samo iz enega članka »Kmetiskega lista«. Ali te duhteče rožice ne dišijo po »pokvarjeni gospodi«, ki jih proizvaja na svojem zeljniku?! Na pristno slovenski kmetijski gredi te lepe rožice niso zrastle. Bilo bi nepotrebno nad takšnimi surovostmi se razburjati. Kdor zmerja in psuje, ta je zgubil. Ako nekdanja samostojna kmetijska stranka ne zmore drugega, kakor zmerjanje in psovanje, s tem najbolj dokazuje svoj popolni

propad. Ta propad pospešuje njena sedanja tesna zveza s samostalnim demokrati. Pucelj in dr. Kramer hodita sedaj roko v roki po shodih. Kmetje, tudi tisti redkoštevilni, ki so še verjeli samostojno kmetijskim besedam, hujskarijam in obljubam, z glavo majejo nad tem prijateljstvom. »Kmetijski list« pa piše, da to prijateljstvo ni nič čudnega, marveč nekaj čisto naravnega. Kakor so v svetovni vojni, tako ta list izvaja, velesile proti skupnemu sovražniku Nemcu se zvezale v veliko antanto, tako so se kmetijci s samostalnim demokrati tesno zvezali med seboj proti skupnemu sovražniku — klerikalcu. Tako »Kmetijski list« sam potrjuje, da je glavni namen njegove stranke pobijanje takozvanega klerikalizma, to je: prave krščanske stranke, da torej ta stranka po svojem programu in po svojih ciljih ni kmetiska stranka, marveč čisto navadna kmetiska podružnica gosposkega liberalizma. Taka stranka pa ne zasluži nič drugega, nego da razpade, propade in izgine!

V NAŠI DRŽAVI.

Pomirjenje v radikalni stranki. — Mnogi so pričakovali v preteklem tednu razkol v radikalni stranki. Ta razkol bi naj nastal zaradi nespornostnega med glavnim odborom radikalne stranke in pa Vukičevićem. Celi teden so listi o tem razpravljali. Konečno pa je zmagala v radikalnih vrstah uvidevnost in našel se je izhod, da je iz tega nesporazuma izšla radikalna stranka enotna. Svojo enotnost je sklenila tudi s tem, da se je Aco Stanojeviča izvolila za predsednika, torej za naslednika rajnega Pašiča.

Ponujena bratska roka — zopet od bita. Radikalna stranka je po svojem predsedniku Aci Stanojeviču zopet ponudila v imenu Srbov bratsko roko Hrvatom. Radičevci in pribičevci so pričakovali razkola v stranki, so pričakovali novih zapletljajev političnega položaja, odstop vlade in razpis volitev itd. Ker se jem pa to upanje ni izpolnilo, so ponujeno roko radikalov odbili. Radikalni so nam reč sklenili, da se Hrvate ponovno povabi na sodelovanje in Aca Stanojevič naj bi to dosegel. Takoj, ko so te vesti prišle v javnost, so hrvaški časopisi sporočili odgovor dr. Mačka in Pribičevića, da se ta ponudba sporazuma odklanja.

Vlada ostane in — dela! Sedanjo vlado podpira tolika večina narodne skupščine, da nima niti najmanjšega povoda, da bi ustregla želji radičevcev, da bi odstopila. Poleg tega pa tudi ne more, kajti dela je veliko. Najbolj važno je, da se pripravi državni proračun. Brez rednega proračuna ni rednega gospodarstva v državi.

Zato se dela na proračunu zelo živahno in vstrajno.

Sklicanje narodne skupščine, ki je bilo preje predvideno na konec septembra, se je preložilo zaradi tega, da se je preje uredil notranji strankarski položaj radikalov. Sestala pa se bo narodna skupščina okrog 5. oktobra.

Razdolžitev kmetij — to je ena prvih in najpotrebnejših pomoči našemu kmetu. Da bi se temu odpomoglo, imamo poseben zakon o kmetijskih kreditih. Ta zakon je zahteval ustanovitev posebnih zadrug, ki naj bi razdeljevale te kredite. Za Slovenijo je bila taka zadruga — v Zagrebu. Ko se je pa ta zakon skušal izvajati, se je pokazalo, da je preveč nepraktičen in da posebno svobodne zadruge potiska ob stran. Zato je SLS zahtevala izpremembo tega zakona. S svojo zahtevo je uspela. Pretekli teden je poseben odbor razpravljal o tem zakonu, ki se bo v smislu naših zahtev izpremenil. Istočasno pa se bo predelal tudi zadrugi zakon tako, da bodo naše zadruge mogle po tem zakonu dobiti podporo na podlagi zakona o kmetijskih kreditih.

Delo naših poslancev je v odsekih kot tudi v posameznih posredovanjih zelo plodonosno. Sloveniji je močno primanjkovalo vagonov za prevažanje lesa, sadja itd. Poslanci so posredovali in Slovenija ima danes dovolj vagonov na razpolago. Po leg tega je je za progo Maribor—Št. Ilj dosegla posebna olajšava za izvoz sadja, da ga ni treba več voziti nazaj v Maribor na pregled, ampak kar izvozi v Avstrijo. Tudi poseben tovarnen vlak se vpelje na tej progi, da ne bo zastoja. — Orožne vaje* so mnogim kmetom sedajle ob času jesenskega spravljajanja žetve zelo neprirodne. Zato so poslanci SLS v Beogradu posredovali in dosegli, da je vojni minister zapovedal poveljnikom

vojnega okrožja, naj se ozirajo na prošnje vpoklicancev in naj orožne vaje odlože. Vojni obvezanci, vinogradniki in sadjarji, ki so poklicani s 1. oktobrom, naj čimprej vložijo prošnje. — V odsekih, kjer se pripravljajo razni zakoni in vsa ostala snov ka delo narodne skupščine, so naši poslanci delali celi pretekli teden in to z lepim uspehom. Delavnost naših zasotnikov je obče znana, saj je celo Radič svoj čas, ko je bil on v vladi, mi pa v opoziciji, rekel, da bi naše poslance rad imel — v vladi, ker ti znajo delati.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Venizelos potuje . . . Grški vladodržec Venizelos je takoj po ozdravljenju odšel na potovanje. Najprej v Italijo. Tu je sklenil zrijateljsko pogodbo. Nato v Francijo. Tu je imel težje stališče. Nameraval je stopiti v stik z našim zunanjim ministrom, ki je v Parizu, ali je dobil od francoske vlade migljaj, da to ne gre in naj poišče Jugoslavijo v — Beogradu. Pričakuje se, da bo odpotoval v Beograd in od tu šel domov. Venizelos je sicer zvit človek, ali Jugoslavija je država, kateri bo moral biti dober so-sed!

Odločilni 7. oktober za Avstrijo se bliža. Ker vlada nima pravice prepovedati zborovanj, se bo omejila na varnostne odredbe, da bi ne prišlo do spopada med socialist. Schutzbundom in Heimwehrom. Po novih napovedih pride do pol milijona ljudi vkup. Gre pa za to, ali naj Avstrijo vodi dežela ali mesta. Boj med deželnikom na eni strani, in socialistično in mestom, med kmetom in obrtnimi delavci v mestih na drugi strani se bo vršil idejno in morda tudi dejansko 7. oktobra v Dunajskem Novem mestu.

Volitve v Angliji se bodo v kratkem vršile. Bojaželjnost posameznih